

Vergaderjaar 1998–1999

26 404

Parlementair contactplan 1999

Nr. 3

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 29 maart 1999

De vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken¹ heeft op 10 maart 1999 overleg gevoerd met staatssecretaris G. M. de Vries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over **de reactie van de regering op de slotverklaring naar aanleiding van de contactplanbijeenvoering van 11 t/m 22 januari 1999** (NAAZ-99-10).

Van het overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Van Middelkoop** (GPV) constateerde dat het de laatste maanden nogal stil was geweest op het punt van het contactplan en hij sprak van een herhaling van zetten in de slotverklaring en de reactie van de regering daarop, vooral wat de Antillen betreft. De laatste contactplanbijeenvoering, naar zijn mening tot nu toe de slechtste, had hem tamelijk pessimistisch gestemd. Kan de nota Samenwerkingsbeleid nog altijd in het voorjaar verwacht worden? Is daar consensus met Aruba en de Nederlandse Antillen voor nodig? Zal deze nota worden opgesteld in samenwerking met de inspectie ontwikkelingssamenwerking en beleidsevaluatie, zoals bij de begrotingsbehandeling door de heer Voorhoeve is gevraagd? En zal de staatssecretaris ook gevolg geven aan diens suggestie om bij de jaarlijkse beleidsdialoog met de Antillen niet alleen de minister van Financiën, maar ook de minister voor Ontwikkelingssamenwerking te betrekken?

Verder was de heer Van Middelkoop het eens met de staatssecretaris dat het niet nodig is om de verhouding 75:25 bij de verdeling van de samenwerkingsmiddelen tussen de Nederlandse Antillen en Aruba met terugwerkende kracht te herstellen, maar hij vroeg zich wel af of Aruba de verlangde compensatie kan worden gegeven en hij pleitte voor een nieuwe afweging van deze verdeelsleutel in de komende nota. Waaruit bestaat de medewerking van Nederland op het gebied van wetgeving in verband met Calidad? Zal er in een of andere vorm nog een vervolg gegeven worden aan de commissie-Aarts, die altijd zeer bruikbare informatie over Aruba heeft geleverd?

Naar aanleiding van de brief van 17 december jl. vroeg de heer Van Middelkoop of de Antillen hun leningen nog altijd niet aflossen, zodat ook

¹ Samenstelling:

Leden: Terpstra (VVD), Te Veldhuis (VVD), Ter Veer (D66), Rosenmüller (GroenLinks), voorzitter, Scheltema-de Nie (D66), ondervoorzitter, Van Middelkoop (GPV), Zijlstra (PvdA), Van Zijl (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Voorhoeve (VVD), Van der Hoeven (CDA), Dankers (CDA), Oudkerk (PvdA), De Graaf (D66), Van Oven (PvdA), Gortzak (PvdA), Van der Knaap (CDA), Balkenende (CDA), Karimi (GroenLinks), Bussemaker (PvdA), Van Bommel (SP), Oplaat (VVD), Albayrak (PvdA), E. Meijer (VVD) en Brood (VVD).
Plv. leden: Rijpstra (VVD), Bolkestein (VVD), Van den Berg (SGP), Van Gent (GroenLinks), Van Vliet (D66), Rouvoet (RPF), Valk (PvdA), Swildens-Rozendaal (PvdA), Van de Camp (CDA), Weisglas (VVD), Van Wijmen (CDA), Hillen (CDA), Timmermans (PvdA), Dittrich (D66), Koenders (PvdA), Duivesteyn (PvdA), Stroeken (CDA), Atsma (CDA), Oedayraj Singh Varma (GroenLinks), De Cloe (PvdA), Marijnissen (SP), O. P. G. Vos (VVD), De Boer (PvdA), Van den Doel (VVD) en Luchtensveld (VVD).

de rente ten laste van Hoofdstuk IV van de rijksbegroting moet worden gebracht.

In de reactie op de slotverklaring geeft de staatssecretaris aan dat een wens van volledig zelfbeschikkingsrecht voor de Antillen in beginsel gehonoreerd dient te worden. Waarop is deze stelling gebaseerd? De heer Van Middelkoop meende dat men dit recht min of meer opgebruikt heeft toen men besloot een gemeenschappelijk staatsverband aan te gaan waarmee er ook volgens de Verenigde Naties geen sprake meer was van een koloniale verhouding. Hij pleitte voor het opnemen van procedures in het Statuut om een zorgvuldige gang van zaken te garanderen ingeval dit recht toch zou worden opgeëist, zoals indertijd ten aanzien van Aruba. De heer Van Middelkoop noemde het buitengewoon gênant dat de Nederlands-Antilliaanse regering nog steeds geen officieel standpunt terzake van het verdrag inzake personencontrole op de luchthavens op Sint-Maarten op papier heeft gezet. Is er overleg met Frankrijk over deze zaak?

Ook bij het solidariteitsfonds is er volgens de heer Van Middelkoop sprake van een impasse. Hij was er een voorstander van op dit punt in de nota Samenwerkingsbeleid een nieuwe afweging te maken. Verder vond hij het jammer dat de heer Rosenmöller bij de begrotingsbehandeling de consensus ten aanzien van de rol van het IMF bij het financieel-economische herstelprogramma had doorbroken.

Ten aanzien van Koraal Specht betreurde de heer Van Middelkoop het dat er nog geen opvolger is voor de heer Rook, wiens vertrek toch al lang van tevoren bekend was. Is er iets te melden over het advies van de committee for the prevention of torture? De heer Van Middelkoop had verder grote bezwaren tegen het in dit verband dreigen met een algemene maatregel van rijksbestuur in de slotverklaring. Hij steunde de regering in de lijn om verder te werken op basis van de eigen verantwoordelijkheid van de Antillen.

De heer **Gortzak** (PvdA) noemde de sociaal-economische situatie op de Antillen miserabel en hij betreurde in dit verband het ontbreken van toenadering tussen de Antilliaanse en de Nederlandse parlementsleden bij de laatste contactplanbijeenkomst, al gaf de verdieping van kennis van de wederzijdse standpunten hoop op betere resultaten. Volgens delegatielid De Castro is het gebrek aan toenadering aan de Nederlandse delegatie te wijten, die zo gewend zou zijn om haar zin te krijgen dat zij het niet kon verdragen dat de Arubanen en Antillianen hun autonome positie in het Koninkrijk verdedigden. Naar zijn mening was er echter geen sprake van een opgeheven vingertje en ook niet van arrogantie of paternalisme.

Het verheugde de heer Gortzak dat er na de reactie van de staatssecretaris op de slotverklaring toch enige beweging in allerlei vraagstukken lijkt te zijn gekomen. Ambtelijk is er met Aruba overeenstemming bereikt over een «open skiesverdrag»; is er uitzicht op een vergelijkbaar verdrag met de Antillen? Kan de procedure van de Europese Commissie tegen een dergelijk verdrag tussen de Verenigde Staten en Nederland, dat in strijd zou zijn met de beginselen van de interne markt, consequenties hebben voor de ratificatie van de verdragen met Aruba en de Antillen?

De PvdA is het eens met de opvatting van het kabinet dat het zelfbeschikkingsrecht uitsluitend geldt als een eilandgebied voor onafhankelijkheid opteert en dat in alle andere gevallen de drie landen van het Koninkrijk ermee moeten instemmen.

Wat de impasse in de werkgroep democratisch deficit betreft, de PvdA zou het op prijs stellen als de regering ontwerpen van algemene maatregelen van rijksbestuur twee maanden voor de voorgenomen afkondiging daarvan aan de drie parlementen meldde, om de invloed van de parlementen op dergelijke maatregelen te versterken.

Het solidariteitsfonds achtte de heer Gortzak van groot belang voor de kleine eilanden en hij wilde nu al weten, welke richting het kabinet daarbij kiest en wanneer de aangekondigde nota komt.

Een definitief oordeel over het herstelprogramma zal de regering pas geven als dat officieel is vastgesteld. Dit leek de heer Gortzak een wijze opstelling. Ook stemde hij ermee in dat de regering pas bereid is om hulp en bijstand te verlenen bij het herstel van de overheidshuishouding als een onafhankelijke, deskundige instantie zich positief uitspreekt over het voorgenomen aanpassingsprogramma en de uitvoering daarvan controleert. Is er inmiddels meer inzicht in de stand van zaken te geven? De heer Gortzak had begrepen dat het plan inmiddels in de Staten is besproken en dat de Antilliaanse regering over de implementatie ervan spreekt, maar dat er verder voornamelijk over wordt getwist met het bedrijfsleven en met de eilandregering. Wat verwacht de regering van de onlangs ingestelde commissie van wijze mannen? Ziet de staatssecretaris de Antilliaanse uitnodiging aan het IMF voor een bezoek in juni als een stap in de goede richting? En wat vindt hij van de mening van de werkgroep «Samen in de markt», die het belangrijker acht om de verdien capaciteit van de Antillen te vergroten door de economie op gang te brengen dan de overheidsfinanciën op orde te brengen?

De heer Gortzak onderschreef dat de verdelingsverhouding 75:25 van de samenwerkingsmiddelen niet onmiddellijk, met terugwerkende kracht of ten bate van schuldsanering kan worden hersteld, al is de PvdA tevreden over het herstel van die verhouding. Het verheugde hem dat de besteding van ontwikkelingsgeldten aan reeds goedgekeurde projecten niet is bevroren. Kan de staatssecretaris aangeven, wat de Antilliaanse delegatie bedoelde met «gefrustreerde projecten als de waterfabriek op Sint-Eustatius» en «projecten die specifiek de marginalen in de gemeenschap betreffen»?

Het had de instemming van de heer Gortzak dat het kabinet de regering van de Antillen ten nauwste zal betrekken bij de voorbereiding van de besluitvorming inzake het nieuwe LGO-dossier. Is dit inmiddels al gebeurd?

De berichten over Koraal Specht blijven onverminderd somber. Het is nobel dat het kabinet de Antilliaanse autonomie in dezen erkent, maar het tijdstip waarop moet worden ingegrepen, leek de heer Gortzak toch wel angstig dicht genaderd. Hij meende dat er in het komende overleg met de Antilliaanse autoriteiten duidelijkheid moet worden verschaft over de termijnen waarop aanvullende voorzieningen tot concrete resultaten leiden en hij verzocht de regering, zodra meer of juist geen duidelijkheid is geschapen een speciaal algemeen overleg aan deze kwestie te wijden. Op het punt van de kustwacht gaf de heer Gortzak aan dat hij graag zo spoedig mogelijk en liefst nog meteen antwoord zou krijgen op de schriftelijke vragen van de heer Van Oven op dit punt.

De regering schrijft dat er gestructureerd beleidsoverleg tussen beide regeringen over de migratie van Antilliaanse jongeren naar Nederland plaatsvindt. De heer Gortzak vroeg om exactere informatie over de stand van zaken om de effecten van de maatregelen per medio 1999 serieus te kunnen evalueren.

Het speet de heer Gortzak dat de regering geen commentaar heeft gegeven op de opmerkingen in de slotverklaring over sport, natuur en milieu. In dit verband heeft men er van de zijde van Bonaire aan herinnerd dat minister Hirsch Ballin indertijd de bouw van een olieraffinaderij op dat eiland heeft verhinderd en dat Nederland toen geld beschikbaar zou stellen voor een studie naar de ontwikkeling van Bonaire. Is de staatssecretaris bereid hierover alsnog met de regering van Bonaire een gesprek aan te gaan?

In de marge van het contactplan hebben sommige delegatieleden gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van NGO's, die naar hun indruk op verschillende terreinen voortreffelijk werk doen. De heer

Gortzak vroeg de staatssecretaris een fact finding mission mogelijk te maken om een beter inzicht te krijgen in het functioneren van deze NGO's en een algemeen overleg te wijden aan de vraag, hoe op de juiste manier wellicht steun gegeven zou kunnen worden aan deze organisaties.

De heer **Van der Knaap** (CDA) had een geweldig verschil tussen de Nederlandse Antillen en Aruba geconstateerd, namelijk dat er op Aruba sprake is van een booming economie, met alle problemen van dien, terwijl de Antillen te maken hebben met een slechte economie, hoge werkloosheid en veel sociale ellende.

De financieel-economische situatie op de Nederlandse Antillen is nadrukkelijk aan het verslechteren. De heer Van der Knaap merkte op dat er voor het herstelplan maar weinig steun vanuit de Antilliaanse gemeenschap te verwachten is en dat eigenlijk eenieder behalve de coalitiepartijen het ermee eens is dat er veel stringenter maatregelen nodig zijn om de economie daadwerkelijk een impuls te geven. Hoe lang kan Nederland het zich nog veroorloven, passief te blijven terwijl dit gedeelte van het Koninkrijk afglijdt naar de ondergang, waarbij een aantal gevolgen van de financieel-economische problemen wordt afgeschoven naar Nederland? Is de staatssecretaris van mening dat het beleggen van een topconferentie over deze problemen, waarover de CDA-fractie bij de begrotingsbehandeling een motie had willen indienen, nog steeds niet opportuun is?

De problemen met Koraal Specht zijn duidelijk en de politici op de Nederlandse Antillen zeggen dat zij deze problemen serieus nemen. Zij zouden zelfs binnen zes weken een plan van aanpak produceren. Hoe staat het met het plan voor een prefabgevangenis? En zou de overbevolking van Koraal Specht niet wat verminderd worden door de drugskoeriers die nu op Curaçao worden aangehouden, in Nederland op te vangen en ook hun straf te laten ondergaan?

Wat vindt de staatssecretaris van de mening van de regering van de Nederlandse Antillen dat een deel van de huidige kustwacht zou moeten worden geïntegreerd in het korps politie Nederlandse Antillen? Wat is het resultaat van de bijeenkomst van de kustwachtcommissie in februari? Wat is het oordeel van de staatssecretaris over de evaluatie van de kustwacht op last van de regering van de Nederlandse Antillen? En welke pogingen heeft hij, indien de Nederlandse regering evenmin als de commissie over dit evaluatierapport beschikt, ondernomen om het alsnog in zijn bezit te krijgen?

De heer Van der Knaap hekelde de monopoliepositie van de KLM, die tot veel te hoge tarieven leidt. Hij achtte deze ook in strijd met het streven van de regering naar meer marktwerking, ook in het openbaar vervoer. Zijn er nieuwe ontwikkelingen op dit punt? Welke machtsmiddelen heeft Nederland in dezen? De fractie van het CDA is van mening dat er zo snel mogelijk een einde moet worden gemaakt aan de monopoliepositie van de KLM, omdat meer concurrentie niet alleen de prijzen zal doen dalen, maar ook de toeristenindustrie en dus de werkgelegenheid op de Nederlandse Antillen ten goede zal komen.

Uit de wens van vrijwel alle eilanden van de Antillen om in aanmerking te komen voor een status aparte leidde de heer Van der Knaap af dat er geen sprake is van cohesie tussen de verschillende delen van de Antillen. Hij was van oordeel dat Nederland niet lijdzaam mag toezien hoe de Nederlandse Antillen op een gegeven moment als land zullen exploderen, maar actief moet deelnemen aan de discussie over de meest gewenste staatsrechtelijke vorm van het Koninkrijk.

De heer **Te Veldhuis** (VVD) wees op de grote unanimiteit van de Nederlandse delegatie op de contactplanbijeenkomst, in lijn met de opvatting van de regering, over met name het inschakelen van het IMF bij het beoordelen van een herstelplan voor de Nederlandse Antillen.

Unanimiteit was er ook bij het buitengewoon moeilijke onderwerp Koraal Specht, maar de heer Te Veldhuis vond het jammer dat de heer Van Middelkoop nu bezwaar maakte tegen een onderdeel van de slotverklaring op dit punt.

Verder betreurde de heer Te Veldhuis het dat er op een aantal cruciale punten geen overeenstemming met de delegatie van met name de Nederlandse Antillen kon worden bereikt. Hij vond dat de Nederlandse delegatie zich zeker niet onredelijk had opgesteld en hij proefde uit de reactie van de regering dat zij het daarmee eens is.

Op het punt van de luchtvaartpolitiek sloot de heer Te Veldhuis zich aan bij de vragen en opmerkingen van de heer Van der Knaap. Hij vond dat er óf overeenkomstig het protocol moet worden voldaan aan «redelijke tarieven», óf met volledig vrije tarieven moet worden gewerkt.

De motie-Te Veldhuis c.s. uit eind 1997 heeft in de discussie van eind 1998 niet geleid tot een aantal alternatieven op het punt van staatkundige ontwikkelingen. Twee maanden later bleek men op de Nederlandse Antillen wel al met allerlei mogelijkheden bezig te zijn, zodat Nederland wel gedwongen wordt zich voor te bereiden op mogelijke ontwikkelingen in deze sfeer. De heer Te Veldhuis was er wel bang voor dat de discussie daarover de aandacht zou afleiden van het hoofdprobleem dat er eerst financieel-economisch orde op zaken moet worden gesteld. Is de staatssecretaris zich al in stilte aan het voorbereiden op bijvoorbeeld de wens van sommige eilanden om rechtstreekse relaties met Nederland aan te gaan? De heer Te Veldhuis was nog lang niet toe aan nieuwe vormen van een status aparte of andere staatkundige verhoudingen, maar hij vond wel dat Nederland erover moet nadenken, als er duidelijke signalen uit de Antillen komen dat men iets anders wil.

De heer Te Veldhuis achtte de financieel-economische situatie op de Nederlandse Antillen vrijwel uitzichtloos. Hij zag het hierbij als een probleem dat de Antillen nog steeds een jaar tot anderhalf jaar vooruit kunnen met bijvoorbeeld het betalen van de ambtenaren, omdat zij geen sociale premies en pensioenpremies afdragen. Op een gegeven moment valt men echter in een enorm zwart gat, en wat zal er dan gebeuren? De heer Te Veldhuis zag hierbij primair een grote morele, politieke verantwoordelijkheid voor de Antilliaanse besturen om orde op zaken te stellen, maar hij vroeg zich af, hoe lang het uitblijven daarvan nog ten koste kan gaan van onderwijs, achterstandswijken, jongeren en werkgelegenheid zonder dat de wal het schip keert. De problemen zijn bekend, dus hij zag in de suggestie van de heer Van der Knaap voor een topconferentie alleen een aangrijpingspunt voor uitstel van het aanpakken van de problemen en hij voelde er niets voor het uitblijven van een krachtdadige aanpak op de Antillen te belonen door Nederland extra geld beschikbaar te laten stellen. De kwestie Koraal Specht zal op 19 maart a.s. in de rijksministerraad aan de orde komen. De heer Te Veldhuis hoopte dat er dan spijkers met koppen geslagen zullen worden en dat het niet nog anderhalf of twee jaar zal duren voordat er een nieuwe gevangenis staat.

Ten slotte vond de heer Te Veldhuis dat de Antillen zich dienen te houden aan de aangegane verplichtingen op het punt van de kustwacht.

De heer **Rijpstra** (VVD) vergeleek de vraagstukken als gevolg van de sterke bevolkingsgroei van bijvoorbeeld Aruba met de problemen op het gebied van het grotestedenbeleid in Nederland. Hij vroeg de staatssecretaris met de betrokken minister te bezien en in de nota Samenwerkingsbeleid aan te geven, in hoeverre Curaçao, Aruba en Sint-Maarten bijvoorbeeld via een convenant met een grote stad in Nederland bij het grotestedenbeleid betrokken zouden kunnen worden, opdat uitwisseling van ervaringen tot het oplossen van die vraagstukken zou kunnen leiden.

Ook bij mevrouw **Scheltema-de Nie** (D66) overheerste teleurstelling over het uitblijven van overeenstemming over een echt duidelijke

gezamenlijke slotverklaring over echt wezenlijke zaken die de relatie tussen de Nederlandse Antillen en Nederland beïnvloeden.

Verder vroeg mevrouw Scheltema nog naar de verwachtingen van de staatssecretaris op basis van zijn recente contacten op het punt van het inschakelen van het IMF bij de beoordeling van het herstelprogramma. Mevrouw Scheltema vond de reactie van de staatssecretaris ten aanzien van Koraal Specht buitengewoon terughoudend. Zij was het met de heer Van Middelkoop eens dat het goed is dat de regering nog niet overgegaan is tot het nemen van een algemene maatregel van rijksbestuur, maar zij zag aandrang van de Nederlandse regering als onvermijdelijk om op korte termijn de situatie in Koraal Specht te verbeteren.

De staatssecretaris schrijft in zijn reactie dat er bij de ontwikkelingssamenwerkingsrelatie eigenlijk nauwelijks ruimte is om nieuwe projecten aan te pakken. Ziet hij reële mogelijkheden om met posterioriteiten te werken ten behoeve van projecten die toch noodzakelijk zijn, met name op het gebied van de aanpak van de jeugd?

Mevrouw Scheltema sloot zich aan bij de vraag van de heer Van der Knaap over de evaluatie van de kustwacht.

Zij was het er ook mee eens dat wat de luchtvaartpolitiek betreft het protocol inzake de tarieven gehandhaafd zou moeten worden en dat anders het monopolie van de KLM opgeheven zou moeten worden, maar zij had begrepen dat er een lichtpuntje was in de zin van meer vluchten naar Curaçao. Zijn er inderdaad positieve ontwikkelingen te melden? Sint-Maarten heeft geen behoefte aan het verdrag inzake personencontrole dat Nederland inmiddels al met Frankrijk gesloten heeft. De goedkeuring hiervan is weer opgeschort omdat er een nadere reactie van de Nederlandse Antillen zou komen. Klopt het dat deze reactie inmiddels ontvangen is en dat men heronderhandelingen met Frankrijk over dit verdrag wenst? Als dit zo is, wat is dan het standpunt van het kabinet?

Ook ging mevrouw Scheltema nog in op de nasleep van de orkaan George. Er komt nu weer een nota, maar die ramp is al een tijd geleden gebeurd. Bij het bezoek aan de Antillen bleek, hoezeer het knelde dat er geen geld beschikbaar kwam, terwijl het wel was toegezegd. Er is te weinig geld en er is nog een claim van 5 mln. en een claim van 3 mln.; waarom wordt deze zaak niet wat sneller afgewikkeld?

Ten slotte was mevrouw Scheltema het met de heer Van Middelkoop eens dat een eventuele aanpassing van de staatkundige verhoudingen op zorgvuldige wijze zou moeten worden doorgevoerd, met inschakeling van het bestuur en de inwoners van de landen zelf. Zij was het met de heer Te Veldhuis eens dat er aan Nederlandse zijde over zou moeten worden nagedacht in welke richting dit proces zou moeten gaan.

Het antwoord van de regering

De **staatssecretaris** noemde het een lichtpuntje in de sombere financieel-economische situatie op de Nederlandse Antillen dat een delegatie van het IMF op dit moment de eilanden bezoekt, terwijl er aanvankelijk vrees was voor nieuw uitstel. Hij wees erop dat hij bij verschillende gelegenheden duidelijk had gemaakt dat hij het herstelplan als onvoldoende en niet effectief genoeg beschouwt en hij had goede hoop dat de missie van het IMF de Antilliaanse regering zou kunnen helpen bij het inventariseren van realistische mogelijkheden om de effectiviteit van het herstelplan op korte en middellange termijn te verhogen. Hij vond het echter nog te vroeg om de conclusie te trekken dat de Antilliaanse regering zou instemmen met monitoring van de uitvoering van het herstelprogramma door het IMF, ondanks dat Nederland daar steeds op heeft aangedrongen. Verder verwachtte de staatssecretaris dat de deskundigheid, de ervaring en de integriteit van de drie leden van de commissie van wijze mannen borg staan voor een bijdrage aan het overbruggen van tegenstellingen op de Nederlandse Antillen. De regering

heeft de Antilliaanse regering en deze commissie steun aangeboden, ook in de zin van ambtelijke capaciteit, omdat zij het van groot belang acht intensief met de autoriteiten op de Antillen in discussie te blijven over dit onderwerp.

De staatssecretaris legde wel de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van de Antillen voor het herstelbeleid, dat nog steeds op verschillende punten onduidelijk is. Bovendien zullen door maatregelen van de Antilliaanse regering de belastinginkomsten teruglopen, terwijl allerm minst zeker is dat deze de gewenste extra investeringen van het bedrijfsleven zullen genereren. Het wachten is verder nog op de aangekondigde maatregelen om de «red tape» op de Antillen te verminderen, de maatregelen om de procedures te versnellen die vestiging van bedrijven en particulieren onnodig bemoeilijken.

In de afgelopen vijf maanden is het onderwerp Koraal Specht op initiatief van de staatssecretaris zowel ambtelijk als politiek wekelijks besproken. Nederland heeft hier zeer veel energie in gestoken, omdat de situatie in deze gevangenis, die voor degenen die er verblijven soms tragische dimensies bereikt, de reputatie van het Koninkrijk schade doet. Er wordt al sinds 1993 over gesproken en de staatssecretaris zei dat hij duidelijk gemaakt had dat zijn geduld bijna op is. Op 19 maart zal de rijksministerraad de maatregelen bespreken die de Antilliaanse regering van plan is te nemen om de situatie op korte termijn beheersbaar te maken. Zij overweegt om de bouw van een nieuwe gevangenis aanzienlijk te versnellen; dit leek de staatssecretaris een wijze benadering, mits deze versnelling niet leidt tot een gebouw dat niet voldoet aan de criteria van de committee for the prevention of torture. Het tijdstip van oplevering is, als de Antilliaanse regering het principebesluit zou nemen, mede afhankelijk van de openbare aanbesteding, maar er wordt gemikt op het eerste kwartaal van 2000. De CPT zal binnenkort advies uitbrengen naar aanleiding van het onlangs afgelegde bezoek. De Antilliaanse regering heeft laten weten dat zij dit advies vertrouwelijk wil behandelen. De staatssecretaris zei over het rapport te kunnen beschikken zodra dat van de CPT ontvangen is. Met de minister van Buitenlandse Zaken en de Antilliaanse regering zei hij contact op zullen nemen om het rapport eventueel vertrouwelijk aan de Kamer te zenden.

Verder zijn persoonlijk vertegenwoordigers van minister-president Römer en de staatssecretaris belast met het uitwerken van een reeks interim-maatregelen, gericht op verbetering en stabilisering van de situatie in de gevangenis voor de periode tot het nieuwe gebouw klaar zal zijn. Het gaat om het herstellen van de leidinggevende capaciteit in de gevangenis, het tegengaan van het grote absenteïsme onder het personeel, onder andere door her- en bijscholing, en het vervangen van personeel in de buitendienst en de beveiliging door derden, opdat er zo'n zestig personen extra binnen de gevangenis beschikbaar zouden komen. Nederland heeft hierbij deskundigheid van Justitie aangeboden. De staatssecretaris verwachtte dat op korte termijn de sollicitatieprocedures voor een nieuwe projectleider en een nieuwe deelprojectleider regime en organisatie zullen zijn afgerond.

Het solidariteitsfonds wordt gevoed door de drie betrokken regeringen. Nederland heeft een aantal jaren bijgepast, omdat de bijdragen van Aruba achterbleven bij de oorspronkelijke planning. Eventuele wijziging behoeft, omdat het een rijkswet betreft, de instemming van alle drie regeringen. Het leek de staatssecretaris gelet op hoofdstuk IV van de begroting niet eenvoudig te voldoen aan de wens van de twee andere regeringen om de Nederlandse bijdrage aan dit fonds te verhogen. Daarom achtte hij het noodzakelijk dit fonds niet los te zien van de algehele financiële relatie met de Nederlandse Antillen.

De nota Samenwerkingsbeleid zal naar verwachting in de loop van mei kunnen verschijnen. Daarin zal niet alleen worden ingegaan op inhoudelijke vragen, maar ook op administratieve en organisatorische aspecten.

De overgang van het voormalige KabNA heeft een aantal onvolkomenheden in de projectorganisatie aan het licht gebracht. De staatssecretaris zei dat hij al initiatieven had genomen om deze te ondervangen. Verder gaf hij aan dat het in de ontwikkelingsrelatie om meer dan duizend projecten gaat, die voor een belangrijk deel zonder integrale afweging op de Nederlandse Antillen zijn geformuleerd en door de Nederlandse regering geaccepteerd. Bovendien was er geen adequaat systeem voor monitoring en evaluatie, noch op de Antillen, noch in Nederland. De projectenadministratie voldoet niet aan de internationale kwaliteitsnormen. Op de Antillen is de raming van uitgaven in een bepaald jaar vaak veel te optimistisch, wat aanzienlijke kasproblemen oplevert. De nota zal dus gericht zijn op vergroting van de effectiviteit van de hulp, waarbij ook de rol van niet-gouvernementele organisaties op de Nederlandse Antillen en Aruba zal worden bekeken, mede op basis van een advies van prof. Kruijt en oud-minister Bukman. Versterking van de civil society krijgt bij ontwikkelingssamenwerking prioriteit.

De staatssecretaris zei dat hij opdracht heeft gegeven tot een algehele herziening van de projectenadministratie, waarover al volop overleg wordt gevoerd. Er is een nieuwe controller bij de directie koninkrijksrelaties in dienst getreden die op het ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking vele jaren belast is geweest met de projectenadministratie. Het overleg met minister Herfkens verloopt voortreffelijk, maar er is bij de formatie niet voor niets afgesproken dat er een aparte bewindspersoon zou worden belast met de coördinatie van met name de ontwikkelingsrelatie met de Nederlandse Antillen. Overigens zal de link met het ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking over enige tijd beëindigd worden, omdat de Nederlandse Antillen en Aruba na het jaar 2000 hun DAC-status verliezen.

Er is intensief ambtelijk overleg met Aruba geweest over een aanzienlijke verruiming van het bestaande luchtvaartregime. De afspraken op dit punt zullen op relatief korte termijn politiek moeten worden geaccordeerd. Op basis van het nieuwe protocol zal het de luchtvaartautoriteiten straks toegestaan zijn verschillende luchtvaartmaatschappijen aan te wijzen voor het geregelde vervoer tussen beide koninkrijksdelen en is participatie door maatschappijen uit derde landen niet langer uitgesloten. Ook is er overeengekomen de rol van de overheid bij het bepalen van de tarieven aanzienlijk te beperken, zodat ze zoveel mogelijk door de marktverhoudingen worden bepaald. Chartermaatschappijen krijgen optimale mogelijkheden om te participeren, waarvan Martinair al sinds 1 maart gebruik maakt. Bovendien heeft de KLM het aantal vluchten naar Aruba inderdaad uitgebreid.

Nederland streeft ook naar een aanzienlijke verruiming van de vrije markt bij het luchtverkeer van en naar de Nederlandse Antillen. De besprekingen hierover zullen op 11 en 12 maart worden voortgezet. Naar aanleiding van een vraag van de heer Gortzak gaf de staatssecretaris aan dat de Europese Unie de rijkdelen als binnenland beschouwt.

De Nederlandse Antillen betalen inderdaad alleen rente over hun schulden. De staatssecretaris zei dat hij onlangs een nieuwe aanmaning had gestuurd voor de over 1996, 1997 en 1998 verschuldigde aflossingen. Niet-afgeloste bedragen worden in mindering gebracht op de in hoofdstuk IV beschikbare middelen.

De staatssecretaris noemde de verhouding 75:25 voor de verdeling van de samenwerkingsmiddelen geen wet van Meden en Perzen, maar wel een uitdrukking van de wens om projecten op Aruba die aan de kwaliteitseisen voldoen, niet meer dan strikt noodzakelijk te laten beïnvloeden door de algehele problematiek in het kader van hoofdstuk IV. Hij achtte het met het oog op de duidelijkheid bepaald wenselijk om met Aruba afspraken te maken over een vast bedrag voor het jaar 2000 en later.

De regering heeft eind verleden jaar de Arubaanse regering in overweging gegeven een samenwerkingsvorm tot stand te brengen, vergelijkbaar met

de commissie-Aarts. Er wordt nu naar gestreefd het rapport-Biesheuvel concreet uit te voeren. Dit zou kunnen leiden tot afspraken over het ter beschikking stellen van een gedeelte van de Nederlandse bijdrage voor ontwikkelings samenwerking aan een onafhankelijk fonds, waarmee de samenwerking op een hoger plan zou kunnen worden gebracht. Er vindt deze week ook overleg plaats over intensivering van de politieke relatie met Aruba.

Het rapport op basis van de interne evaluatie van het functioneren van de kustwacht in opdracht van het kabinet-Römer is aangeboden aan minister Martha van Justitie, die heeft gemeend dit om redenen van staatsveiligheid niet openbaar te moeten maken. Er is ook gesproken over een hechter contact tussen de Antilliaanse politie en de kustwacht om de samenwerking tussen deze te verbeteren. De Kamer zal worden geïnformeerd over de vergadering van de kustwachtcommissie in april a.s. Vooruitlopend op de voor 1 april aan de Kamer toegezegde interim-rapportage over de problemen met Antilliaanse jongeren gaf de staatssecretaris aan dat er tussen de ministeries van Justitie steeds meer overeenstemming is over de voogdijregeling. Verder is er een protocol getekend voor afspraken tussen de gemeentelijke basisadministraties; dat wordt nu uitgevoerd. Er is ook een gemeenschappelijke werkgroep ingesteld inzake inburgeringscontracten en onderwijssamenwerking. Verruiming van vestigingsmogelijkheden van «Europese» Nederlanders op de Antillen blijft voor de regering een belangrijk punt van aandacht. De staatssecretaris zegde toe de suggestie van de heer Rijpstra inzake convenanten in relatie tot het grotestedenbeleid met zijn collega Van Boxtel te zullen bespreken.

Op alle eilanden van de Nederlandse Antillen is er discussie over de interne staatkundige relaties, op gang gebracht door de financiële problemen tussen het land en de eilanden. De achtergrond is dus in eerste aanleg financieel, al zijn er ook dwarsverbanden. De staatssecretaris vond het van wezenlijk belang dit probleem bij de wortel aan te pakken, dus bij de stagnerende financieel-economische ontwikkeling op de Nederlandse Antillen, maar economisch herstel leek hem niet mogelijk zonder prioriteit te geven aan herstel van de overheidsfinanciën. De rente op de Nederlandse Antillen is gevaarlijk hoog, juist omdat de overheid zoveel leent op de kapitaalmarkt, zodat er weinig overblijft voor het bedrijfsleven. Het bedrijfsleven heeft nog 150 mln. van de overheid te vorderen, en dat in een land met zo'n 350 000 inwoners.

De staatssecretaris voelde weinig voor een uitvoerige, gedetailleerde, juridisch buitengewoon boeiende discussie over staatkundige verhoudingen, omdat die de discussie van de hoofdvraag zou afleiden. Verantwoorde afslanking van de ambtenarenapparaten van land en eilanden zou veel frictie in de onderlinge relatie tussen land en eilanden kunnen wegnemen; daarvoor is geen wijziging van het Statuut nodig. De staatssecretaris vroeg zich af of een betere stroomlijning van de bevoegdheden de hoeveelheid dubbel werk niet zou kunnen doen afnemen. Wijziging van het Statuut zou de instemming van alle partners in het Koninkrijk vergen. Nederland heeft hieraan altijd de wens gekoppeld om nadere afspraken te maken over de deugdelijkheid van het bestuur.

De voorzitter van de commissie,
Rosenmöller

De griffier van de commissie,
De Lange